

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VI. Psalmos, & Proverbia;

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A *extremum diem obiisset circa annum 256.* Alteram Homiliam de Engastrimytho, quam è Vaticana Bibliotheca erutam publicavit Allatius, & Codicis fides, & stilus ipse, & Eustathij Diagnosticus Origenis esse demonstrant.

VI. Agnoscamus etiam ex proxime allato Rufinianæ Perorationis testimonio Homilias novem in Psalmos 36, 37, & 38, Origeni merito adscribi, Rufino vero interpretationem; eamque simpliciter fuisse expressam. In gratiam Aproniani viri nobilis, & causæ suæ faventis laborem hunc susceptum à se declarat in Prologo his Homiliis præfixo. Tangendus hic obiter Erasmus, qui in Censura super his Homiliis, critica suæ nimium permittit, earumque auctorem, & interpretem, dubios facit: *Nec ipse, inquit, qui præfatur, proficitur se has Homilias simpliciter veris, ut habeantur apud Græcos, nec illis exprimit nomen Auctoris.* Verum quidem; at meminisse debuerat Erasmus Auctorum nomina Operum initis præscribi solere, ac proinde præstantem Rufinum necesse non habuisse profiteri has Homilias se ex Origene vertisse, cum id titulus clamaret. Futilius etiam est argumentum petitum ex Peroratione, in qua nomen Auctoris non expressit. Agebat de Operibus Origenis à se interpretatis; Origenem ipsum nominaverat; Homiliarum ipsius in Genesim, Exodum, & Leviticum mentionem fecerat: addit deinde: *Nam illa quæ in Iesu Nave, & in Iudicum librum, & in trigésimum sextum, & in trigésimum septimum, & trigésimum octavum Psalmum scripsimus, simpliciter expressimus ut invenimus.* Facile sane intelligitur hæc quoque Opera, itidem ut proxime commemorata, Origenis esse, cuius nomen ad singula apponere superfluum fuisset & molestum. Quod si hæc Origeniani nominis prætermissio dubium Auctorem facit, cur de Auctore Homiliarum in Psalmos dubitavit Erasmus, de Auctore Homiliarum in librum Iudicum neutiquam dubitavit? par enim erat utrobique ratio. Eodem modo de Auctore interpretationis ratiocinamur: quænam enim hæc est *Ἐπιτομή*, reliquarum Homiliarum in Peroratione memoratarum interpretationem tribuere Rufino; hæc vero illi, earum itidem ut aliarum interpretem se proficenti abjudicare? Magni profecto & excellentis ingenij vir fuit Erasmus, sed præcipitis iudicij. Hanc tamen eius censuram sequuntur Magdeburgenses, sequitur & Robertus Cocus Anglus, eamque hoc fulcit argumento; *quod in diversis textibus explicandis, quomodo Latine, quomodo Græce se habent enarrat. Exempli gratia in Psalmum 36: Ille inquit, verba faciens de textu quodam in Deuteronomio ubi Latine dicitur: In zelum adduxerunt me, & ego in zelum adducam, in Græco idem ipse sermo est, qui & in Psalmi initio est dicitur: Emulati sunt me, & ego emulabor eos.* Parum enim vero perspecta fuit huic censori Rufini licentia, cui solenne est ejusmodi additamenta ad Auctoris contextum adjicere. Hoc amplius, Erasmus ex Origenianis in Psalterium Commentariis de promptum hunc Homiliarum librum, liberius conversum, & in Homilias dissectum, immani profus audacia coniecit. Nam ejusmodi feratur conjectorum licentia, iam vero quid erit certum, quid constans in literis? antiqui rerum confundentur fines, & omnia sua dequevertentur. Merito itaque hæc Erasmi censuram confutat Genebrardus in Collectaneis, multisque ac solidis rationibus has Homilias auctori suo Origeni asserit. Atque ex eo quoque refellit Gulielmus Perkinus Anglus, qui Homilias duas in Psalmum 38,

E Antonius Verderius Supplemento Epitomes Bibliothecæ Gesnerianæ Bibliothecam, sive Antiquitates Constantinopolitanas subjunxit, in quibus inter libros Illustris. Principis Domini Jacobi Marmoretæ hunc recenset, cui titulus est: *Origenis explicatio in Psalterium David.* Tum subjicitur: *Et versus in explicationem Origenis habet solutionem explanationis Iohannes Mabropoda Metropolitani sanctissime Metropolitice Ecclesie Euchariarum: atque ipse Origenes, uti habet suam explicationem, filius est S. Hippolyti Philosophi, & Martyris.* Hæc ipsa ad calcem Apparatus sui adjecit Possévinus, cum variarum Bibliothecarum Catalogos pertexeret. Quæ cum satis obscura sint, ego sic intelligo, Origenem in hac Expositione Psalterij imitatum esse Hippolytum, quem Commentarios in Psalterium scripsisse tradit Hieronymus. Eundem

F lationem ad interpretandas Scripturas sese accinxisse. Igitur vel Catalogi concinnator, vel qui Codicem ipsum descriperat, Origenem putavit in explicando Psalterio Hippolyti imitatorum & filium fuisse. Scribunt præterea Iosias Simlerus, & Conradus Frisius in Epitome Bibliothecæ Gesnerianæ, aliique, Origenianam Psalterij expositionem in Cæsarea in Origene. Viennensi Bibliotheca asservari.

Porro è Tomis in Psalmum primum habemus partes aliquas apud Epiphanium Hæc. 64. cap. 6. & Philocaliæ cap. 2, & 3. & apud Eusebium libr. 6. Histor. cap. 25. & iterum apud Epiphanium in eadem Hæc. cap. 10. & apud Pamphilum in Apologetico, ubi sextam adversus Origenem criminationem refellit. Rursum insigne segmentum è Tomò in Psalmum quartum capite 25. exhibet Philocalia; & aliud è Commentariis in Psalmum sextum Apologeticus Pamphili, septimam confutans adversus Origenem criminationem; & aliud

*Verisimiliter in
Problema de
emulato
Romano fl-
di Castro-
isum.*

*Hieron. De
scrip. Eccl.
cap. 39.*

iterum idem Apologeticus, sextam criminationem tractans, è Commentariis in Psalmum A
decimum quintum; & aliud denuo ibidem, è Commentariis in Psalmum decimum octa-
vum; & rursum aliud Philocalia capite primo, è Commentariis in Psalmum quadragefi-
mum. At Eusebius libr. 6. Histor. cap. 38. profert particulam ex Homilia ad Psalmum 82.
Hæc omnino reliquia è totæ Homiliæ & Tomis temporum injuriæ subductæ sunt. Commen-
tariorum in Proverbia fragmenta duo in Apologetico suo Pamphilus ab interitu vindica-
vit. Aliud quoque in Catena Mazariniana in Lucam extat; sed Catenarum fragmenta re-
censere nobis hic propositum non est.

VII. E parvo Tomo in Canticum, quem juvenis scripserat Origenes, particulam quam-
dam habemus Philocalia capite septimo. E secundo vero Tomo Commentariorum quos
decem voluminibus grandior natu digessit, aliud segmentum reperimus vigesimo sexto B
capite Philocalia, quæ in eo finem facit. Eorundem vero voluminum decem Prologum,
cum sequentium Tomorum initio Latina Origenis representat editio, à Rufino interpre-
tatum, sed deformatum, & pro Homiliis perperam venditatum. Cur ita sentiam, causas
afferam adversus nonnullos, qui de Operis hujus Auctore falsa fenserunt. Eius quidem
scriptor esse Origenes ex stilo deprehenditur, & ex allegoricis & tropologicis expositioni-
bus, in quas ab historicis excurret. Id probant præterea sententiæ earum consimiles & ger-
manæ, quæ in duabus Homiliis ab Hieronymo conversis occurrunt: *Epithalamium*, inquit
in Prologo, *libellus, idest nuptiale carmen, in modum mihi videtur Dramatis à Salomone conscriptus,*
quem cecinit instar nubentis sponsa & erex sponsum suum. In Homilia vero priore ab Hieronymo
Latine reddita: *Haec quippe in hoc libro, inquit, fabula pariter & Epithalamio sunt personæ, ex quo C*
Genitrix sibi epithalamium vindicant, & istius generis carmen assumptum est. Epithalamium siquidem
Canticum Canticorum. Primum Cantici versum exponens in *Ad Romanos* Homilia quæ Prolo-
gum excipit, scribit *ἐπιθελαμίου* variis nominibus in Scriptura sancta signari, vel vocabulo
cordis, vel pectoris ac sinus, si de discumbentibus in convivio agatur; velut cum super
pedus Iesu recubuisse dicitur Iohannes, Christi *ἐπιθελαμίου* esse intelligendum; in Levitico
idem exprimi per pectusculum & armum, qui Sacerdotibus separatur; in Canticum vero
per ubera. Tum ita concludit: *Cor tuum, id est sponse meus, idest dogmata quæ intra te sunt, vel do-*
ctrina gratia superat omne vinum, quod cor hominis laxificare solet. Sicut enim in his de quibus dicit:
Quia Deum videbant, cor competenter dictum esse videtur, & inter discumbentes sinus ac pectus ponitur
pro habitu sine dubio discumbentium, formaque convivii; & rursus ut apud Sacerdotes pectusculum & D
brachium mysticè designatur eloquiis; ita etiam arbitror in presenti loco, ubi amantium habitus & col-
loquia describuntur, gratissime hoc ipsum principale cordis in iberibus appellatum. Ecce tibi res ead-
dem in Homilia priore ab Hieronymo conversa, super eundem Cantici versum: *Conque*
sermo à vinum unam eandemque rem pro locorum qualitate diversis vocabulis nuncupat. Quando hostia
offeritur in Lege, & vult intellectum ostendere, pectusculum separationis offertur. Quando vero recumbit
aliquis cum Iesu, & sensum eius communiione perfruitur, non pectusculum ut supra, sed pectus alloqui-
tur. Porro cum sponsa loquitur ad sponsum, quia nuptiale carmen inducitur, non pectusculum, ut in sa-
crificio; non pectus, ut in Iohanne discipulo, sed ubera nominat, dicens: Quia bona ubera tua super vi-
num. Communica ut sponsa cum sensibus sponsi, & scias quia inebriant atque laticant istiusmodi co-
gitationes. Quis non utrumque locum in eadem incude formatum dicat? Merlinus demum in E
aliquo quidem Codice nomen Hieronymi Operi huic adscriptum sese reperisse dicit, sed
in omnibus tamen vetustis, & probatis voluminibus Origenem auctorem signari fatetur.
Dubitandum itaque non est, quin Origenem Opus istud de quo agimus, auctorem habeat.
Nunc vero probandum est perperam fuisse illud in Homiliis distributum, & partem
esse Tomorum decem quos in Canticum scripsisse memoratur. Argumento primum stilus
est, quem alium esse in Tomis, alium in Homiliis sciunt qui in Origenis lectione versati
sunt. Stilus Homileticus familiaris est, simplex, popularis, brevis; alter sublimis, diffu-
sus, curiosus, eruditus. Talis autem scriptio in Canticum, de qua res est. Quorum præ-
terea Prologus ille? Prologos Tomis numquamnon præfigit Origenes; numquam Homi-
liis. Postremo solenni hæc clausula Origenis Homiliæ fere terminari solent, ut vix unam F
alteramve ab hoc more discrepantem reperias, *ἐν γερῶ μοῦ, ἢ ἐν τῷ δόξα, ἢ τοῦ κρητοῦ εἰς*
ἀποῖατ ἐπὶ ἀδελφῶν. cuiusmodi nihil in *Ad Romanos* illis Origenis Homiliis occurrit. Minime
ergo Homiliæ sunt, sed Tomi. Optime Vincentius Bellocensis Speculi Doctrinalis libr.
18. cap. 43, Origenianarum scripturum numerum contexens, emisisse Adamantium ait
in Canticum Homiliæ duas; in principium vero libri ejusdem libros tres. Nec pariter
Operis granditas, ut partem eam esse putemus parvi Tomi, quem juvenis in Canticum elab-
oravit: cum præferim fragmentum illud è parvo Tomo, quod Philocalia capite septimo
adducitur, in his quatuor Homiliis vel Prologo nusquam extet: at illud alterum quod
capite vigesimo sexto Philocalia ex secundo è decem Tomis depromptum est, in Homilia
secunda ex illis quatuor reperitur. Quapropter verisimile est tres Homiliæ priores ipsos
esse